

VEREJNÁ VYHLÁŠKA

Oznámenie o prerokovaní Programu starostlivosti o Národnú prírodnú pamiatku Jaskyňa Zápol'ná

Okresný úrad Žilina, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (ďalej len „Okresný úrad Žilina“), ako príslušný orgán štátnej správy ochrany prírody a krajiny v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa § 64 ods. 1 písm. c) a § 67 písm. c) bod 1. zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon OPaK“) a § 26 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“), Vám oznamuje zámer a zároveň Vás pozýva na **prerokovanie Programu starostlivosti o NPP Jaskyňa Zápol'ná**, ktoré sa uskutoční

dňa 27. 7. 2017 o 13.00 hod.

na Správe Slovenských jaskýň, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš

Program starostlivosti o NPP Jaskyňa Zápol'ná vypracovala Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Správa Slovenských jaskýň Liptovský Mikuláš, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš podľa prílohy č. 18 vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Program:

1. Prezentácia Programu starostlivosti (ŠOP SR, Správa slovenských jaskýň)
2. Návrhy, pripomienky (účastníci)
3. Proces schvaľovania (Okresný úrad Žilina, odbor starostlivosti o životné prostredie)

Do kompletného Programu starostlivosti o NPP Jaskyňa Zápol'ná a jeho príloh je možné nahliadnuť na Okresnom úrade Žilina, odbore starostlivosti o životné prostredie, Námestie M. R. Štefánika 1, 010 01 Žilina, na Správe slovenských jaskýň, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš a na <https://www.minv.sk/?odbor-starostlivosti-o-zivotne-prostredie-73>

Účasť vlastníkov (nájomcov, správcov) dotknutých pozemkov je nutná.

Za deň doručenia Programu starostlivosti o NPP Jaskyňa Zápol'ná sa podľa § 26 ods.2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, považuje 15. deň odo dňa vyvesenia tejto verejnej vyhlášky na úradnej tabuli Okresného úradu Žilina a na dočasnej úradnej tabuli dotknutej obce Východná v okrese Liptovský Mikuláš.

Okresný úrad Žilina žiada obec Východná o zverejnenie verejnej vyhlášky najneskôr do 26.07. 2017.

Svoje pripomienky a námietky k Programu starostlivosti o NPP Jaskyňa Zápoľná zašlite písomne do termínu prerokovania, alebo ich uplatnite najneskoršie v deň prerokovania. V prípade neuplatnenia pripomienok do stanoveného termínu, Okresný úrad Žilina má za to, že súhlasíte s Programom starostlivosti o NPP Jaskyňa Zápoľná.

Okresný úrad Žilina
odbor starostlivosti o životné prostredie
Nám. M. R. Štefánika 1
010 01 Žilina
-5-

RNDr. Drahomíra Macášková
vedúca odboru

Prílohy:

Program starostlivosti o národnú prírodnú pamiatku Jaskyňa Zápoľná (koncept)
Potvrdenie o informovaní verejnosti (len obec Východná)

Doručuje sa:

Obec Východná, Obecný úrad Východná č. 616, 032 32 Východná
ŠOP SR, Správa slovenských jaskýň, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš
Speleoklub Nicolaus, Ing. Peter Holúbek, Liptovské Behárovce č. 53, 032 21 Liptovské Behárovce
Slovenská Speleologická Spoločnosť, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš
Okresný úrad Liptovský Mikuláš, odbor starostlivosti o ŽP, Vrbická 1993, 031 01 Liptovský Mikuláš
ŠOP SR, Správa NP Nízke Tatry, Lazovná 10, 974 01 Banská Bystrica
Urbár Vrbica, pozemkové spoločenstvo, ul. 1. mája č. 95, 031 01 Liptovský Mikuláš

Program starostlivosti o Národnú prírodnú pamiatku Jaskyňa Zápolná (koncept)

OKRESNÝ
ÚRAD
ŽILINA

Telefón
++421/041/ 507 6806

Fax
++421/041/507 6809

E-mail
Jan.Rybar2@minv.sk

Internet
www.minv.sk

IČO
00151866

1.6. Súčasný stav

1.6.1. Prírodné pomery

Lokalizácia: Žilinský kraj, okres Liptovský Mikuláš, k.ú. Východná

Jaskyňa sa nachádza na pravej strane doliny Čierneho Váhu, asi 2,5 km na ZSZ od hrádze dolnej vodnej nádrže Čierny Váh, v dolnej časti východného svahu Zápoľnej (954 m), na začiatku zúženého úseku doliny Čierneho Váhu medzi ústím bočnej dolinky na východnom okraji Zápoľnej (954 m) a Svarínom. Vchod do jaskyne je v nadmorskej výške 755 m, asi 50 m nad terajším dnom doliny.

Súradnice vchodu jaskyne: WGSN: 49,01458037; WGSE: 19,87763238

Geologické pomery

Okolie jaskyne Zápoľná budujú gutensteinskými vápencami a dolomitmi, ktoré sa v úzkom pruhom tiahajú smerom na severovýchod až do západnej časti Kozích chrbtov. Z tektonicko-stratigrafického hľadiska patria k bazénu Bieleho Váhu hronika, respektívne chočského príkrovu, v rámci ktorého sa radia k svarínskemu príkrovu (Havrila, 2011). Gutensteinské vápence sa však usadili na plytkom šelfe v anise (spodná časť stredného triasu) ešte pred riftingom, teda pred rozdelením sedimentačných priestorov na panvy a platformy. Gutensteinské vápence sú nasunuté na najvŕchnejšie časti malužinského príkrovu (reprezentujúceho nižší čiastkový príkrov chočského príkrovu) reprezentované stredno- až vrchnotriásovými sivými dolomitmi, vrchnotriásovými tmavosivými organogénnymi až organodetrickými, oolitickými a lumachelovými vápencami, prípadne tmavosivými slieňovcami, a jurskými sivými a organogénnymi a krinoidovými vápencami. Nadložie gottensteinských vápencov je tvorené ramsauskými dolomitmi, reiflinskými vápencami, bridlicami lunzských vrstiev a vyššie aj hlavnými dolomitmi a dachsteinskými vápencami (Biely et al., 1992).

Jaskyňa Zápoľná je v celej dodnes známej dĺžke vytvorená v gottensteinských vápencoch a dolomitoch. V prevažnej časti jaskyne sú karbonátové vrstvy uložené v smere JZ-SV (okolo 45°-225°) so sklonom 70°-80° k severozápadu, pri vchode je ich sklon však miernejší, okolo 20°. Smerom na východ sa vrstvy stáčajú do smeru V-Z (na konci Hornej chodby).

Geomorfologické pomery

Jaskyňa dosahuje dĺžku 1813 m a hĺbku 59 m. Vstupná vetva jaskyne strmo klesá od vchodu sz. smerom a končí sa jazerom, resp. vodným sifónom v najnižšej časti jaskyne.

Chemogénne a klastické výplne jaskyne

V jaskyni sa sintrové útvary vyskytujú len sporadicky. Sú to prevažne sintrové kôry, drobné stalaktity a brká, najmä na najvyššom poschodi v Hornej chodbe. V dolnej časti vstupnej vetvy sa ojedinele pozoroval aj výskyt aragonitu.....

Klimatické pomery

Z hľadiska mikroklimy môžeme jaskyňu Zápoľná zaradiť ku chladnejším podzemným lokalitám v rámci územia Slovenska.

Hydrogeologicke pomery

Podľa hydrogeologickej rajonizácie Slovenska (Šuba et al., 1984) patrí jaskyňa spolu so svojím okolím k hydrogeologickej rajónu M 010 *Mezozoikum chočského príkrovu SV svahov Nízkych Tatier a Kozích chrbtov*, čiastkovému rajónu mezozoika chočského príkrovu a bazálneho paleogénu SV svahov Nízkych Tatier.

Fauna a biotopy

Zápoľná predstavuje oligotrofnú jaskyňu, ktorá bola vytvorená prevažne koróznou činnosťou vody v gottensteinských vápencoch hlboko vo freatickej zóne bez kontaktu s povrchovým prostredím. Z tohto dôvodu v jaskynných sedimentoch prevláda kamenitá až balvanovitá sutina, hlina a lokálne aj jemný piesok.

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Jaskyňa Zápoľná je vyhlásená za národnú prírodnú pamiatku Vyhláškou č. 292/2001 Z. z. Ministerstva životného prostredia SR z 9. júna 2001. Účelom vyhlášky bolo zvýšiť stupeň ochrany významných geomorfologických a mineralogických hodnôt podzemnej lokality, čo sa pozitívne premietlo aj do sprísnenia ochrany veľmi zraniteľných biotických zložiek (jaskynná fauna). V zmysle § 24 ods. 4 a 5 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov sú stanovené činnosti, ktoré je zakázané vykonávať v jaskyni, prípadne je ich vykonanie podmienené súhlasom orgánu ochrany prírody. Jaskyňa Zápoľná sa nachádza na území ochranného pásma Národného parku Nízke Tatry, kde platí druhý stupeň územnej ochrany.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Jednotlivé typy jaskynných biotopov sú vzhľadom na značnú izolovanosť jaskyne a absenciu prirodzeného priameho kontaktu s povrhom stabilné a zachovalé. V tomto prostredí prevládajú troglobiontné a eutroglofilné druhy fauny, ktoré zároveň patria medzi najviac frekventované a dominantné v jaskynnom ekosystéme. Neporušenosť subteránneho prostredia dokumentujú nálezy troch druhov troglobiontov (*Deuteraphorura kratochvili*, *Pseudosinella pacلتی*, *Eukoenenia spelaea*) a jedného druhu stygobionta (*Bathynella natans*), ktoré sú veľmi citlivé na zmeny podmienok v jaskynnom prostredí. Vstupná sieť pod umelo vytvoreným vchodom do jaskyne je oživená relativne pestrým spoločenstvom terestrických bezstavovcov (najmä roztoče, chvostoskoky, chrobáky, viačnôžky), a značne bohatá je tu nástenná (parietálna) fauna tvorená prevažne dvojkrídlovcami, prípadne potočníkmi alebo motýľmi.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody

Osobitné záujmy ochrany jaskynného prostredia vyplývajú zo zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, konkrétné § 24.

Územie na povrchu nad jaskyňou je súčasťou ochranného pásma NP Nízke Tatry, kde podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. v znení neskoších predpisov platí druhý stupeň ochrany. Jaskyňa zatiaľ nemá vyhlásené svoje ochranné pásma, keďže súčasný stupeň využívania územia na povrchu z hľadiska ohrozenia hodnôt jaskyne si to nevyžadoval. V blízkosti jaskyne (južným smerom) vedie hranica Národného parku Nízke Tatry vyhláseného v roku 1978 s tretím stupňom územnej ochrany, hranica chráneného vtáčieho územia CHVÚ018 Nízke Tatry vyhláseného v roku 2010 a hranica územia európskeho významu SKUEV0310 Kráľovoohorské Tatry vyhláseného v roku 2004. Východným smerom sa nachádza územie európskeho významu SKUEV0296 Turková.

2. Socioekonomicke pomery

2.1. Historický kontext

História objavu Zápoľnej prieplasti bola spojená s prípravnými prácmi na stavbe vodnej nádrže na Čiernom Váhu v rokoch 1939 – 1941. Vchod do prieplasti objavili pracovníci pri vrtných prácach, kedy vrtná súprava narazila v tesnej blízkosti povrchu na kavernu (Holúbek, 1998). Vstupnú časť jaskyne opísal Droppa (1962), ktorý predpokladal existenciu jej ďalších priestorov. Na základe týchto opisov a predpokladov sa začali tejto lokalite aktívnejšie speleologicky venovať od rokoch 1994 jaskyniari na čele s P. Holúbkom. Nové priestory jaskyne Zápoľná boli následne objavené v rokoch 1997 a 1998 (Holúbek, 1998).

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Jaskyňa Zápoľná je národnou prírodnou pamiatkou, ktorá sa radí medzi nesprístupnené jaskynné útvary. Vstúpiť do jaskyne môžu iba osoby, ktoré disponujú príslušným rozhodnutím orgánu ochrany prírody o povolení vstupu do podzemia. Preto k jaskyni, z dôvodu jej ochrany, nevedie značený prístupový chodník, a nenachádza sa tu ani náučný alebo informačný panel, ktorý by upozorňoval na prítomnosť jaskyne.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cielov ochrany

V nesprístupnenej jaskyni Zápoľná bude pokračovať speleologický prieskum s cielom objaviť ďalšie, doteraz neznáme časti. Z hľadiska bezpečnosti treba vstup do jaskyne stabilizovať (proti možnému zavaleniu). Mineralogický výskum jaskyne treba zamierať na detailnú inventarizáciu aragonitových a iných vzácnych foriem. S cielom doplniť a rozšíriť doterajšie poznatky o súčasných procesoch v jaskyni a jej faune bude pokračovať hydrologický, klimatologický a biospeleologický monitoring.

Bezprostredné okolie jaskyne je využívané len v rámci lesohospodárskej činnosti a pešej turistiky. V širšom okolí jaskyne je aktívne aj poľovníctvo a rybárstvo (na Čiernom Váhu). Zo športových aktivít sa tu vďaka značkovaným cyklotrasám stále viac darí cykloturistike. V blízkosti jaskyne (východným smerom) leží dolná nádrž prečerpávacej vodnej elektrárne Čierny Váh. Terajšie aktivity v okolí jaskyňu neohrozujú.

3. Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie

3.1. Stanovenie dlhodobých cielov starostlivosti

Hlavným, dlhodobým cielom ochrany Národnej prírodnej pamiatky Zápoľná je efektívne chrániť abiotické a biotické zložky jaskyne. Z tohto dôvodu je potrebné:

- priebežne monitorovať a kontrolovať prírodné javy a prípadné antropogénne aktivity v jaskyni a jej okolí, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na stabilitu jaskynného prostredia,
- v rámci možností prispievať k udržiavaniu vegetačného pokryvu svahu nad jaskyňou v takom stave, aby nedochádzalo k neprirodzeným zmenám podmienok infiltrácie a fyzikálno-chemických vlastností zrážkových vôd presakujúcich do jaskyne.

3.2. Stanovenie operatívnych cielov

	OKRESNÝ ÚRAD ŽILINA	Telefón ++421/041/ 507 6806	Fax ++421/041/507 6809	E-mail Jan.Rybar2@minv.sk	Internet www.minv.sk	IČO 00151866
---	---------------------------	--------------------------------	---------------------------	------------------------------	--	-----------------

Operatívne ciele na dosiahnutie priaznivého stavu konkretizujú úlohy do najbližších rokov. V prípade jaskyne Zápoľná ide o realizáciu odborných činností zameraných na monitorovanie a ochranu hlavných zložiek jaskynného prostredia (jaskynná výplň, vodná zložka, jaskynná klíma, biotická zložka, georeliéf) s praktickou aplikáciou výsledkov do ochranárskej praxe. V prípade ohrozenia sa pripravia a vydajú opatrenia na zabránenie ich irreverzibilného (nezvratného) poškodenia, znečistenia alebo zániku.

3.3. Navrhované opatrenia

Všeobecným opatrením je dôsledné dodržiavanie príslušných ustanovení § 24 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, týkajúceho sa ochrany jaskynného prostredia.

V záujme zachovania populácií vzácnych druhov jaskynej fauny sú z hľadiska praktickej ochrany dôležité tieto preventívne opatrenia:

- monitorovať biotopy jaskynej fauny a udržiavať ich v priaznivom stave, obzvlášť vodné biotopy chrániť pred antropogénym znečisťovaním,
- pokiaľ to nie je nevyhnutné, nevynášať pôvodné jaskynné sedimenty von z jaskyne, najmä nezasahovať do prirodzeného stavu výskytu organickej hmoty v jaskyni (napr. napadaný alebo splavený rastlinný a pôdný materiál, exkrementy živočíchov a pod.), ktorá je kľúčovým zdrojom potravy pre väčšinu jaskynných živočíchov,
- citlivo manipulovať s organickým materiálom, ktorý pochádza z antropickej činnosti (predovšetkým použitá výdrevá exponovaná v podzemí po dobu dlhšiu ako jeden rok), t. j. neodstraňovať z jaskyne všetku drevnú hmotu, ale ponechať aspoň malú časť starej výdrevy na prirodzený rozklad ako živný substrát pre mikroorganizmy a živočíchy.

V mieste vstupného uzáveru vo vchode jaskyne je vhodné zabezpečiť aspoň jeden voľný prieduch alebo otvor s minimálnymi rozmermi 15×25 cm na uľahčenie prístupu troglofilným druhom bezstavovcov, prevažne lietavého hmyzu, ktoré využívajú tento podzemný úkryt počas celého roka v relatívne hojnom počte, a umožniť vstup aj netopierom, pre ktoré jaskyňa predstavuje potenciálne vhodné zimovisko.

Harmonogram opatrení

Úloha	Termín	Finančné náklady (v EUR s DPH)		Zodpovedný	Spolupráca			
		rozpočet rezortu	iné zdroje					
1. Legislatíva								
2. Praktická starostlivosť								
Zabezpečenie stráže prírody (speleologickej strážnej služby)	2017 – 2021	250 ročne		ŠOP SR Správa slovenských jaskýň	Slovenská speleologická spoločnosť			
Údržba uzáveru vchodu do jaskyne	2018 - 2021	400	2200	ŠOP SR Správa slovenských jaskýň	Slovenská speleologická spoločnosť			
3. Výskum, monitoring a dokumentácia								
Mineralogický výskum jaskyne s cieľom detailnej inventarizácie aragonitových a iných vzácnych foriem v jaskyni	2018 – 2019	2 500		ŠOP SR Správa slovenských jaskýň	Ústav geovied o Zemi SAV			
Hydrologický monitoring jaskyne – pokračovanie	2017 – 2021	300 ročne		ŠOP SR Správa slovenských jaskýň				
Klimatologický monitoring jaskyne – pokračovanie	2017 – 2021	300 ročne	3600	ŠOP SR Správa slovenských jaskýň				
Biospeleologický monitoring jaskyne – pokračovanie	2017 – 2021	300 ročne		ŠOP SR Správa slovenských jaskýň				
4. Environmentálna výchova								

OKRESNÝ
ÚRAD
ŽILINA

Telefón
++421/041/ 507 6806

Fax
++421/041/507 6809

E-mail
Jan.Rybar2@minv.sk

Internet
www.minv.sk

IČO
00151866

5. Ostatné náklady					
Práca odborných pracovníkov	2017 – 2021	5 000	5 000	ŠOP SR Správa slovenských jaskýň	
Náklady celkom (v EUR s DPH):	Spolu:	13 650	10 800		

Stanovenie merateľných indikátorov plnenia opatrení

Úloha	Merateľné indikátory
Zabezpečenie stráže prírody	zabezpečený dohľad nad lokalitou (vlastní aj zmluvní pracovníci)
Údržba uzáveru vchodu do jaskyne	funkčný uzáver (I)
Mineralogický výskum jaskyne	odborná správa
Hydrologický monitoring jaskyne	aktuálna databáza, odborná správa
Klimatologický monitoring jaskyne	aktuálna databáza, odborná správa
Biospeleologický monitoring jaskyne	aktuálna databáza, odborná správa

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Jednotlivé navrhované opatrenia budú zaradené do projektu financovaného zo štrukturálnych fondov EÚ a plánov hlavných úloh Štátnej ochrany prírody SR, Správy slovenských jaskýň. Plnenie projektov štrukturálnych fondov EÚ sa priebežne kontroluje (pravidelné spracovávanie monitorovacích správ), plnenie plánov hlavných úloh Štátnej ochrany prírody SR sa vyhodnocuje k I. polroku a ku koncu každého kalendárneho roka.

5. Použité podklady a zdroje informácií

- Bella, P. – Holubek, P. (2002). Základné morfologické a genetické znaky jaskyne Zápoľná v doline Čierneho Váhu (Kozie chrby). Slovenský kras, 40, 31–40.
- Biely, A. (1960). Chočský príkrov na severných svahoch Nízkych Tatier. Geologické práce, Správy 20, 127–134.
- Biely, A. – Beňuška, P. – Bezák, V. – Bujnovský, A. – Halouzka, R. – Ivanička, J. – Kohút, M. – Klinec, A. – Lukáčik, E. – Maglay, J. – Mikó, O. – Pulec, M. – Putiš, M. – Vozár, J. (1992). Geologická mapa Nízkych Tatier, 1:50 000. GÚDŠ, Bratislava.....

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov

Jaskyne sú v zmysle čl. 4 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vo vlastníctve Slovenskej republiky a aktivity programu starostlivosti budú vykonávané v podzemí jaskýň.

Identifikácia vlastnícko-užívateľských vzťahov pre vchody do jaskýň využívané v rámci projektu:

Identifikácia vlastnícko-užívateľských vzťahov pre dotknutý vchod do jaskyne:

k.ú. Východná

Jaskyňa	Vchod	Parcela KNC	Parcela KNE	Druh pozemku	LV	Vlastník
Zápoľná jaskyňa	1	9719		lesný pozemok	2070	1253 vlastníkov - 'Spoločenstvo býv. urbarialistov a komposesorát, Pozemkové spoločenstvo Vrbica - Liptovský Mikuláš'

6.3. Mapy navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia lesa

6.4. Doklad o prerokovaní programu starostlivosti s vlastníkmi dotknutých pozemkov

6.5. Schvaľovací protokol